

Datum van
inontvangstneming

:

16/07/2013

Zaak C-314/13

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

10 juni 2013

Verwijzende rechter:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litouwen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

3 mei 2013

Verzoekende partijen in eerste aanleg:

Vladimir Peftiev,

ZAO „Beltechexport”,

ZAO „Sport-Pari”,

PUE „BT Telecommunications”

Verwerende partijen in eerste aanleg:

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija (verzoeker in hoger beroep)

Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

(Administratief Hoogerechtshof van Litouwen)

BESCHIKKING

(omissis)

3 mei 2013

Vilnius

De kamer van het Administratief Hooggerechtshof van Litouwen, (omissis) zetelend in hoger beroep, heeft op basis van de schriftelijke procedure de bestuursrechtelijke zaak onderzocht betreffende het hoger beroep dat het verwerende Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija (ministerie van Buitenlandse Zaken van de Republiek Litouwen) heeft ingesteld tegen de beslissing van 27 augustus 2012 van de Vilniaus apygardos administracinis teismas (regionale administratieve rechtbank te Vilnius) in de bestuursrechtelijke zaak betreffende de beroepen die zijn ingesteld door verzoekers Vladimir Peftiev, ZAO „Beltechexport”, ZAO „Sport-Pari”, PUE „BT Telecommunications” tegen het verwerende ministerie van Buitenlandse Zaken van de Republiek Litouwen en tegen de verwerende Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos (dienst onderzoek financiële criminaliteit bij het ministerie van Binnenlandse Zaken) met het oog op de nietigverklaring van besluiten.

De Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas heeft de volgende beschikking gegeven:

I.

- 1 Verzoekers Vladimiras Peftiev, ZAO „Beltechexport”, ZAO „Sport-Pari” en PUE „BT Telecommunications” (hierna: „verzoekers”) hebben bij de regionale administratieve rechtbank te Vilnius een vordering (die hierna nader wordt uiteengezet) ingesteld waarbij zij die rechtbank verzoeken:

1.1. de hierna volgende besluiten van 4 januari 2012 van het verwerende Litouwse ministerie van Buitenlandse Zaken [hierna: „ministerie van Buitenlandse Zaken” (omissis)] besluit nr. (21.2.6.17.1)-3-59 (met betrekking tot Vladimir Peftiev); besluit nr. (21.2.6.17.1)-3-60 (met betrekking tot ZAO „Beltechexport”); besluit nr. (21.2.6.17.1)-3-58 (met betrekking tot ZAO „Sport-Pari”) en besluit nr. (21.2.6.17.1)-3-57 (met betrekking tot PUE „BT Telecommunications”) [hierna: „besluiten van 4 januari 2012”];

1.2. de hierna volgende besluiten van 19 januari 2012 van de verwerende dienst onderzoek financiële criminaliteit bij het ministerie van Binnenlandse Zaken [hierna: „dienst onderzoek financiële criminaliteit” (omissis)]: besluit nr. 25/4-3-2-1431 (met betrekking tot Vladimir Peftiev); besluit nr. 25/4-3-2-1436 (met betrekking tot ZAO „Beltechexport”); besluit nr. 25/4-3-2-1438 (met betrekking tot ZAO „Sport-Pari”) en besluit nr. 25/4-3-2-1432 (met betrekking tot PUE „BT Telecommunications”) [hierna: „besluiten van 19 januari 2012”];

1.3. het ministerie van Buitenlandse Zaken en de dienst onderzoek financiële criminaliteit gelasten de op 2 december 2011 door Vladimir Peftiev, ZAO „Sport-Pari” en „BT Telecommunications” ingediende verzoeken en het op 6 december 2011 door ZAO „Beltechexport” ingediende verzoek [hierna: „verzoekers’ verzoeken”] te heroverwegen en met redenen omklede besluiten vast te stellen met inachtneming van de toepasselijke wettelijke bepalingen.

- 2 In zijn verweer op verzoekers' (omissis) beroep, betoogde het verwerende ministerie van Buitenlandse Zaken dat dit beroep ongegrond moest worden verklaard.

[Or. 2]

- 3 In zijn verweerschrift verzette de verwerende dienst onderzoek financiële criminaliteit zich tegen verzoekers' (omissis) beroep en voerde aan dat dit ongegrond moest worden verklaard.

II.

- 4 Bij uitspraak van 27 augustus 2012 heeft de regionale administratieve rechtbank van Vilnius het beroep van verzoekers (omissis) in zijn geheel toegewezen. Die rechterlijke instantie heeft de besluiten (omissis) van 4 januari 2012 van het ministerie van Buitenlandse Zaken en de besluiten (omissis) van 19 januari 2012 van de dienst onderzoek financiële criminaliteit nietig verklaard en [verzoekers'] verzoeken om toepassing van de in artikel 3 van verordening (EG) nr. 765/2006 van de Raad [hierna: „verordening nr. 765/2006”] opgenomen vrijstelling en om toegang te verlenen tot voor de betaling van juridische diensten bestemde tegoeden, voor heroverweging naar die twee autoriteiten terugverwezen.

III.

- 5 Daar het verwerende ministerie van Buitenlandse Zaken het niet eens was met de beslissing van de regionale administratieve rechtbank te Vilnius van 27 augustus 2012, heeft het hoger beroep ingesteld strekkende tot de vernietiging van die beslissing van de rechter in eerste aanleg, tot het nemen van een nieuwe beslissing en dus tot de ongegrondverklaring van verzoekers (omissis) beroep.
- 6 De verwerende dienst onderzoek financiële criminaliteit heeft zich in zijn memorie van antwoord op het hoger beroep van het ministerie van Buitenlandse Zaken bij dit hoger beroep aangesloten en betoogd dat de beslissing van de regionale administratieve rechtbank te Vilnius van 27 augustus 2012 moest worden vernietigd en de zaak moest worden heroverwogen.
- 7 In hun memorie van antwoord op het hoger beroep van het verwerende ministerie van Buitenlandse Zaken hebben verzoekers (omissis) aangevoerd dat het hoger beroep ongegrond moest worden verklaard en dat de beslissing van de regionale administratieve rechtbank te Vilnius van 27 augustus 2012 moest worden bevestigd.

De Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

overweegt als volgt:

IV.

- 8 Aangezien in de onderhavige zaak vragen aan de orde worden gesteld over de uitlegging en toepassing van Unierecht, is het noodzakelijk het Hof van Justitie van de Europese Unie te verzoeken om een prejudiciële beslissing [artikel 4, lid 3, van de Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas (wet van de Republiek Litouwen inzake wettelijke procedures in bestuurszaken; hierna: „wet inzake wettelijke procedures in bestuurszaken”)]; artikel 267, derde alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie).
- 9 Het in de bestuurszaak aan de orde zijnde geschil betreft de wettigheid en de rechtmatigheid van de besluiten (omissis) van 4 januari 2012 van het ministerie van Buitenlandse Zaken en van de besluiten (omissis) **[OR. 3]** van 19 januari 2012 van de dienst onderzoek financiële criminaliteit alsook de vraag of op die twee autoriteiten al dan niet een verplichting rust om verzoekers’ (omissis) verzoeken te heroverwegen en met redenen omklede besluiten te nemen.

Feiten en juridische aspecten van de zaak

- 10 Vaststaat dat bij wetgevingshandelingen van de Raad van de Europese Unie [zie (omissis) verordening (EU) nr. 588/2011 van de Raad van 20 juni 2011 tot wijziging van verordening (EG) nr. 765/2006 betreffende beperkende maatregelen tegen president Loekasjenko en bepaalde functionarissen van Belarus (PB L 161, blz. 1) en (omissis) besluit 2011/357/GBVB van de Raad van 20 juni 2011 tot wijziging van besluit 2010/639/GBVB betreffende beperkende maatregelen tegen bepaalde functionarissen van Belarus (PB L 161, blz. 25)] verzoekers (omissis) zijn opgenomen op de lijst van personen op wie overeenkomstig die wetgevingshandelingen binnen de lidstaten van de Europese Unie beperkende maatregelen moeten worden toegepast.
- 11 Overeenkomstig artikel 263, vierde alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en de artikelen 43 en 44 van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht van de Europese Unie (in de versie die op 1 juli 2011 van kracht was), kunnen beperkende maatregelen slechts worden nietig verklaard door beroep in te stellen bij het Gerecht van de Europese Unie waarbij de rechtmatigheid wordt betwisten van de beperkende maatregelen die op een persoon van toepassing zijn. Verzoekers kunnen zich in de uitoefening van dit recht laten bijstaan door uit de Europese Unie afkomstige advocaten.
- 12 Teneinde hun recht op een beroep in rechte te kunnen uitoefenen door op te komen tegen de ten aanzien van hen vastgestelde beperkende maatregelen, hebben verzoekers beroep gedaan op het advocatenkantoor „LAWIN Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai”, dat werkzaam is in de Republiek Litouwen (hierna: „advocatenkantoor Lawin”) en hebben zij op 5 juli 2011 met dat kantoor een overeenkomst met het oog op de verlening van juridische diensten gesloten, op grond waarvan dat advocatenkantoor juridische diensten aan verzoekers heeft verleend, onder meer door hun recht op een beroep in rechte voor de rechterlijke instanties van de Europese Unie te waarborgen.

- 13 Uit de stukken in het dossier en uit de informatie die beschikbaar is op de CURIA-website van het Hof van Justitie van de Europese Unie alsook in het Publicatieblad van de Europese Unie blijkt dat verzoekers bij het Gerecht van de Europese Unie beroep hebben ingesteld strekkende tot nietigverklaring van voornoemde handelingen van de Raad van de Europese Unie voor zover deze handelingen verzoekers betreffen en dat verzoekers bij die beroepen zijn vertegenwoordigd door advocaten van advocatenkantoor Lawin [zie de hierna volgende zaken voor het Gerecht: Peftiev/Raad (omissis) (T-441/11), BelTechExport/Raad (omissis) (T-438/11), Sport-pari/Raad (omissis) (T-439/11) en BT Telecommunications/Raad (omissis) (T-440/11)].
- 14 Advocatenkantoor Lawin stelde voor verzoekers voor de verleende juridische diensten vier facturen op, met vermelding van de verschuldigde btw (omissis). Op basis van die facturen hebben verzoekers het betrokken geldbedrag op de bankrekening van het advocatenkantoor overgemaakt. Aangezien door de Europese Unie vastgestelde beperkende maatregelen van toepassing waren, zijn de overgemaakte tegoeden op de bankrekening van het advocatenkantoor bevroren.
- 15 Teneinde de voortzetting te verzekeren van de met advocatenkantoor Lawin contractueel overeengekomen juridische diensten, hebben verzoekers de bepalingen van artikel 3 van verordening nr. 765/2006 (omissis) ingeroepen en verzoeken gericht aan het ministerie van Buitenlandse Zaken en aan de dienst onderzoek financiële criminaliteit strekkende tot de niet-toepassing van de maatregelen tot bevroering van de financiële tegoeden aangezien de aan verzoekers verleende of de te verlenen juridische diensten moesten worden betaald, met andere woorden verzoeken die ertoe strekten dat de in artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) opgenomen vrijstelling wordt verleend/mag worden toegepast en dus dat het bevel om verzoekers' tegoeden te bevriezen, wordt opgeheven en zij toestemming krijgen om die tegoeden te gebruiken voor de betaling van de verleende juridische diensten door tegoeden op de bankrekening van het advocatenkantoor over te maken en dat het bevroeringsbevel wordt ingetrokken en [het advocatenkantoor] toestemming krijgt de tegoeden van verzoekers die zich reeds op de bankrekening van het advocatenkantoor bevonden, te gebruiken.

[Or. 4]

- 16 Op 4 januari 2012 heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken besluiten vastgesteld waarbij het heeft geweigerd de vrijstelling van artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) in het voordeel van verzoekers toe te passen, zoals verzoekers hadden verzocht. In die bestreden handelingen van 4 januari 2012 zet het ministerie van Buitenlandse Zaken een algemeen argument uiteen, te weten dat het zijn besluit „met inachtneming van alle wettelijke en politieke omstandigheden” had vastgesteld.

- 17 De dienst onderzoek financiële criminaliteit heeft als reactie op die verzoeken van verzoekers op 19 januari 2012 besluiten vastgesteld, waarin hij te kennen gaf dat het niet mogelijk was de gevraagde vrijstelling toe te passen aangezien het ministerie van Buitenlandse Zaken besluiten had vastgesteld waarbij het weigerde toestemming te verlenen voor de toepassing van de in artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) opgenomen vrijstelling.
- 18 In de procedurestukken en tijdens de behandeling van de bestuurszaak heeft het verwerende ministerie van Buitenlandse Zaken erop gewezen dat het bij de vaststelling van de bestreden besluiten kennis had genomen van een deel van de tekst van vertrouwelijke documenten die waren vrijgegeven door de dienst voor extern optreden van de Raad van de Europese Unie (omissis) [de inhoud van de vrijgegeven vertrouwelijke documenten wordt uiteengezet]. Het ministerie van Buitenlandse Zaken benadrukte dat het op basis van de informatie in zijn bezit tot de slotsom was gekomen dat de financiële tegoeden van Vladimir Pafiev en van de andere verzoekers, die bestemd waren voor de betaling van de door advocatenkantoor Lawin verleende juridische diensten, op onrechtmatige wijze waren verkregen en dat om die reden was beslist verzoekers' verzoeken om de in artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) opgenomen vrijstelling toe te staan, niet in te willigen (omissis).

Bevoegdheid van het Hof van Justitie van de Europese Unie

- 19 Volgens artikel 267 van de geconsolideerde versie van het (omissis) Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie [versie van 26 oktober 2012, PB C 326, blz. (47-199)] is het Hof van Justitie van de Europese Unie bevoegd, bij wijze van prejudiciële beslissing, een uitspraak te doen over de uitlegging van de Verdragen en over de geldigheid en de uitlegging van de handelingen van de instellingen, de organen of de instanties van de Europese Unie.
- 20 Artikel 275 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie bepaalt daarentegen dat het Hof niet bevoegd is ten aanzien van de bepalingen van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid noch ten aanzien van de op grond daarvan vastgestelde besluiten. Het Hof van Justitie is evenwel bevoegd om toezicht te houden op de naleving van artikel 40 van het Verdrag betreffende de Europese Unie en uitspraak te doen inzake beroepen die onder de in artikel 263, vierde alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie bepaalde voorwaarden worden ingesteld betreffende het toezicht op de wettigheid van besluiten houdende beperkende maatregelen jegens natuurlijke personen of rechtspersonen, die door de Raad op grond van titel V, hoofdstuk 2, van het Verdrag betreffende de Europese Unie zijn vastgesteld.
- 21 De uitlegging van artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) is noodzakelijk voor de beslechting van het onderhavige geding en de verwijzende rechter is van oordeel dat de uitlegging van die bepaling van de verordening een

aangelegenheid is die tot de bevoegdheid van het Hof van Justitie van de Europese Unie behoort.

- 22 In dit verband dient meteen in herinnering te worden gebracht dat in verordening nr. 765/2006 (omissis) is bepaald dat deze is vastgesteld gelet op de artikelen 60 en 301 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en op gemeenschappelijk standpunt 2006/362/GBVB van 18 mei 2006 tot wijziging van gemeenschappelijk standpunt 2006/276/GBVB betreffende beperkende maatregelen tegen bepaalde functionarissen van Belarus.

[Or. 5]

- 23 Artikel 60 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (in de versie die gold op 24 december 2002, PB 1997 C 340, blz. 173), dat is opgenomen in hoofdstuk 4, met als opschrift „Kapitaal en betalingsverkeer”, bepaalt dat de Raad, indien in gevallen als bedoeld in artikel 301 van dat Verdrag, een optreden van de Gemeenschap nodig wordt geacht, volgens de procedure van artikel 301 ten aanzien van de betrokken derde landen de nodige urgente maatregelen betreffende het kapitaalverkeer en het betalingsverkeer kan nemen. Onverminderd artikel 297 kan een lidstaat, zolang de Raad geen maatregelen overeenkomstig lid 1 heeft genomen, om ernstige politieke redenen in spoedeisende gevallen eenzijdige maatregelen tegen een derde land nemen met betrekking tot het kapitaalverkeer en het betalingsverkeer. De Commissie en de andere lidstaten worden daarvan uiterlijk op de datum waarop de maatregelen in werking treden, in kennis gesteld. Op voorstel van de Commissie kan de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluiten dat de betrokken lidstaat deze maatregelen moet wijzigen of intrekken. De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement in kennis van het door de Raad genomen besluit.
- 24 Artikel 301 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (in de versie die gold op 24 december 2002, PB 1997 C 340, blz. 173) bepaalt dat de Raad, ingeval een gemeenschappelijk standpunt of een gemeenschappelijk optreden dat volgens de bepalingen van het Verdrag betreffende de Europese Unie die betrekking hebben op het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, is vastgesteld, meebrengt dat de Gemeenschap moet optreden om de economische betrekkingen met één of meer derde landen te onderbreken of geheel of gedeeltelijk te beperken, de nodige urgente maatregelen neemt. De Raad besluit hiertoe met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, op voorstel van de Commissie.
- 25 Gelet op het feit dat volgens de verwijzende rechter allereerst in aanmerking dient te worden genomen dat de op verzoekers toegepaste maatregel bovendien verband houdt met de beperking van kapitaal en betalingsverkeer, zijn er redenen om aan te nemen dat het Hof van Justitie van de Europese Unie bevoegd is voor de uitlegging van artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis). Ook het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (Tweede kamer) van

11 oktober 2007, Möllendorf en Möllendorf-Niehuus (C-117/06, Jurispr. blz. I-8361) en het arrest van 29 april 2010, The Queen, op verzoek van M e.a./Her Majesty's Treasury (C-340/08, Jurispr. blz. I-3913) leiden tot dezelfde conclusie.

De wezenlijke kenmerken van het geding en de bepalingen van het recht van de Republiek Litouwen en van het recht van de Europese Unie die van toepassing zijn op de in het onderhavige geding aan de orde zijnde rechtsverhoudingen

- 26 Volgens artikel 2 van verordening nr. 765/2006 (omissis) (in de versie van 10 oktober 2011) worden financiële sancties opgelegd op de in die verordening aangeduide natuurlijke en rechtspersonen. Artikel 3, lid 1, sub b, van die verordening bepaalt dat, in afwijking van artikel 2, de bevoegde autoriteiten van de lidstaten die op de websites in bijlage II zijn vermeld, onder voorwaarden die zij passend achten, toestemming kunnen geven voor de vrijgave of de beschikbaarstelling van bepaalde bevroren tegoeden of economische middelen, indien zij hebben vastgesteld dat de betrokken tegoeden of economische middelen uitsluitend bestemd zijn voor de betaling van redelijke honoraria en de vergoeding van gemaakte kosten in verband met de verlening van juridische diensten. Het ministerie van Buitenlandse Zaken is in bijlage II bij verordening nr. 765/2006 (omissis) aangeduid als de bevoegde autoriteit voor de Republiek Litouwen.
- 27 De verwijzende rechter wijst erop dat in de onderhavige zaak de volgende feiten niet worden betwist: ten eerste zijn verzoekers bij wetgevingshandelingen van de Raad van de Europese Unie (omissis) [de in punt 10 hierboven genoemde maatregelen] opgenomen op de lijsten van personen op wie krachtens die wetgevingshandelingen beperkende maatregelen van toepassing zijn in de lidstaten van de Europese Unie; ten tweede hebben verzoekers, teneinde hun recht op een beroep in rechte te verzekeren, beroep gedaan op advocatenkantoor Lawin, waarmee zij op 5 juli 2011 een overeenkomst hebben gesloten voor de verlening van juridische diensten, op grond waarvan **[OR. 6]** dat advocatenkantoor juridische diensten aan verzoekers heeft verleend en met name heeft gewaarborgd dat verzoekers recht hadden op een beroep in rechte voor de rechterlijke instanties van de Europese Unie; ten derde heeft dit advocatenkantoor op grond van de verleende juridische diensten voor verzoekers facturen opgesteld, met vermelding van de verschuldigde btw.
- 28 De procespartijen zijn het in wezen oneens over de beoordelingsmarge waarover het ministerie van Buitenlandse Zaken beschikt met betrekking tot de toepassing van artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis). Bijgevolg is de uitlegging van die bepaling noodzakelijk voor de beslechting van het onderhavige bestuursrechtelijke geding.

Beoordelingsmarge van de autoriteit die bevoegd is voor de toepassing van de in artikel 3 van verordening nr. 765/2006 (omissis) opgenomen vrijstellingen

- 29 In de onderhavige zaak rechtvaardigt het verwerende ministerie van Buitenlandse Zaken de bestreden besluiten op grond dat het in wezen over een absolute beoordelingsvrijheid beschikt wanneer het een besluit moet nemen over de toepassing van de in artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) opgenomen vrijstelling. Een letterlijke uitlegging van artikel 3, lid 1, sub b, van die verordening [„... kunnen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten (omissis), onder voorwaarden die zij passend achten, *toestemming geven voor de vrijgave van bepaalde bevroren tegoeden of economische middelen of de beschikbaarstelling van bepaalde tegoeden of economische middelen, indien zij hebben vastgesteld dat deze tegoeden of economische middelen (omissis) uitsluitend bestemd zijn voor de betaling van redelijke honoraria en de vergoeding van gemaakte kosten in verband met de verlening van juridische diensten*”] zou er ten dele op wijzen dat een autoriteit die een besluit moet nemen inzake de toepassing van de vrijstelling van artikel 3, lid 1, sub b – te weten, in de onderhavige zaak het ministerie van Buitenlandse Zaken – inderdaad over een absolute beoordelingsvrijheid beschikt wanneer hij besluit die vrijstelling al dan niet op de betrokken personen toe te passen. Artikel 3 van verordening nr. 765/2006 voorziet niet *uitdrukkelijk* in voorwaarden of beperkingen voor de autoriteit die besluit om al dan niet toestemming te verlenen voor de toepassing van de in artikel 3, lid 1, sub b, opgenomen vrijstelling. Daarenboven houdt de aan de orde zijnde vraag gedeeltelijk verband met politieke kwesties betreffende externe betrekkingen die lidstaten met andere staten hebben. In dit domein moeten lidstaten en hun autoriteiten wellicht een ruimere handelingsvrijheid genieten.
- 30 Volgens de verwijzende rechter moet artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) evenwel niet alleen letterlijk worden uitgelegd, maar dient tevens rekening te worden gehouden met de noodzaak de bescherming van fundamentele rechten en vrijheden te waarborgen. In herinnering moet worden gebracht dat een bepaling van afgeleid recht, voor zover mogelijk, moet worden uitgelegd in overeenstemming met de algemene beginselen van het recht van de Europese Unie, en in het bijzonder met het rechtszekerheidsbeginsel (zie arrest van 1 april 2004, Privat-Molkerei Borgmann GmbH & Co. KG, C-1/02, Jurispr. blz. I-3219, punt 30 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Een louter letterlijke uitlegging van artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) is in de onderhavige zaak misschien niet de beste manier om de Unierechtelijke en de nationale regeling voor de toepassing van sancties op derdelanders en de voor hen openstaande rechtsmiddelen te beoordelen.
- 31 Dienaangaande zij eraan herinnerd dat (omissis) verordening nr. 765/2006 is vastgesteld op basis van het voorstel van 25 april 2006 van de Europese Commissie voor een verordening [COM(2006) 190 def.]. In de toelichting bij dat voorstel is vermeld dat het aan de orde zijnde voorstel gedeeltelijk was gebaseerd op de richtsnoeren van de Raad van de Europese Unie van 2 december 2005 inzake de implementatie en evaluatie van de restrictieve maatregelen (sancties) in het kader van het gemeenschappelijk buitenland- en veiligheidsbeleid van de EU [document nr. 15114/05 (van de Raad); hierna ook: „richtsnoeren”] en op de

aanvullende richtsnoeren voor de toepassing van de voorgestelde maatregelen die zijn uiteengezet in het document „Beste praktijken van de EU voor de doeltreffende implementatie van restrictieve maatregelen” [document nr. 15115/05 (van de Raad) van 29 november 2005] (hierna: „beste praktijken van de EU”). Hoewel deze documenten geen bindende instrumenten van EU-recht zijn, is de verwijzende rechter van oordeel dat de inhoud ervan relevant kan zijn om te begrijpen welke bedoeling een wetgevende instelling van de Europese Unie (in dit geval, de Raad van de Europese Unie) had bij de vaststelling (omissis) van verordening nr. 765/2006, alsook om de inhoud van artikel 3 van die verordening uit te leggen.

[Or. 7]

- 32 De verwijzende rechter wijst erop dat de punten 24 en 25 van de richtsnoeren bepalen dat de rechtsinstrumenten betreffende restrictieve maatregelen voorzien in de nodige vrijstellingen in verband met de humanitaire behoeften van de personen op wie restrictieve maatregelen van toepassing zijn en dat de bevoegde autoriteiten de vrijstellingen per geval dienen toe te staan, zodat zij alle betrokken belangen zullen kunnen beoordelen en voorwaarden kunnen opleggen die garanderen dat de vrijstellingen het doel van de maatregel niet dwarsbomen of omzeilen. Punt [53] van de beste praktijken van de EU bepaalt dat de bevoegde autoriteit rekening moet houden met de fundamentele rechten wanneer zij vrijstellingen toestaat om aan basisbehoeften tegemoet te komen en punt [58] bepaalt dat bij het beoordelen van het verzoek om een vrijstelling, de bevoegde autoriteiten elk ander door hen passend geacht onderzoek dienen te verrichten en zich tevens dienen te beraden op voorwaarden of waarborgen om te voorkomen dat de vrijstelling de beperking schendt. Uit de voornoemde bepalingen van de richtsnoeren blijkt duidelijk dat de bevoegde autoriteit bij het beoordelen van verzoeken om toepassing van de vrijstelling, grondig de feitelijke omstandigheden moet onderzoeken, verzoekers' belangen moet afwegen en de door de restrictieve maatregelen nagestreefde doelstellingen niet uit het oog mag verliezen. De omvang van de op de bevoegde autoriteiten rustende verplichtingen, zou erop kunnen duiden dat deze niet over een absolute beoordelingsvrijheid beschikt wanneer zij beslist al dan niet een vrijstelling toe te staan.
- 33 Voorts moet bij de beoordeling van de in de onderhavige zaak aan de orde zijnde situatie en bij de uitlegging van de inhoud van verordening nr. 765/2006 (omissis) rekening worden gehouden met de aard van de rechten die verzoekers wensen te waarborgen. Zoals reeds vermeld, staat in deze zaak vast dat bij wetgevingshandelingen van de Europese Unie aan verzoekers restrictieve maatregelen zijn opgelegd en dat verzoekers bij het Gerecht van de Europese Unie tegen die handelingen zijn opgekomen. In herinnering zij geroepen dat artikel 43, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Gerecht van de Europese Unie (in de versie die op 1 juli 2011 van kracht was) bepaalt dat het origineel van elk processtuk wordt ondertekend door de gemachtigde of de advocaat van de partij. Volgens artikel 44, lid 3, is de advocaat die een partij bijstaat of

vertegenwoordigt, gehouden ter griffie van het Gerecht een legitimatiebewijs te deponeren waaruit blijkt dat hij bevoegd is voor een rechterlijke instantie van een lidstaat of van een andere staat die partij is bij de EER-Overeenkomst, op te treden. Uit die bepalingen volgt duidelijk dat een passende vertegenwoordiging van verzoekers' belangen voor de rechterlijke instanties van de Europese Unie van wezenlijk belang is voor de daadwerkelijke uitoefening van hun recht op een beroep in rechte.

- 34 Volgens de verwijzende rechter moeten verzoekers' verzoeken om toepassing van de vrijstelling dus in verband worden gebracht met de daadwerkelijke waarborging van een grondrecht – met name het recht op een voorziening in rechte, dat is verankerd in artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”), in artikel 6 van het Europees Verdrag voor de bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: „EVRM”) en in artikel 30 van de grondwet van de Republiek Litouwen (hierna: „grondwet”). Dit recht omvat tevens het recht op bijstand door een advocaat, te weten het recht zich te laten verdedigen en vertegenwoordigen. Daarenboven kan een dergelijke uitlegging ten dele ook worden gebaseerd op het feit dat verzoekers, die met hun vorderingen voor het Gerecht van de Europese Unie opkomen tegen de rechtmatigheid van wetgevingshandelingen van de Europese Unie, kwesties aan de orde stellen die tevens betrekking hebben op grondrechten die zijn geschonden zodat het voorwerp van het geding in die zaken tevens verband houdt met de bescherming van grondrechten.
- 35 De verwijzende rechter merkt op dat het Hof van Justitie van de Europese Unie in zijn rechtspraak [zie bijvoorbeeld arrest van 21 december 2011, gevoegde zaken C-411/10 en C-493/10, N.S. e.a. (omissis)] bij de uitlegging van soortgelijke bepalingen van het recht van de Europese Unie, in die zaken tot de slotsom is gekomen dat de lidstaten van de Europese Unie niet alleen hun nationale recht conform het Unierecht moeten uitleggen, maar er ook op moeten toezien dat zij zich niet baseren op een uitlegging van een tekst van afgeleid recht die in conflict zou komen met de door de rechtsorde van de Unie beschermde grondrechten of met de andere algemene beginselen van Unierecht. In dat arrest heeft het Hof van Justitie, gelet op de noodzaak een passend niveau van bescherming van de grondrechten te waarborgen, een bepaling van een verordening, die de lidstaat op het eerste zicht een absolute beoordelingsvrijheid verleende, aldus uitgelegd dat deze bepaling een verplichting inhield om geen grondrechten te schenden alsook een verplichting om bepaalde positieve handelingen te verrichten teneinde te verzekeren dat grondrechten niet ongunstig worden beïnvloed. Tevens zij opgemerkt dat het Gerecht van de Europese Unie in soortgelijke zaken de verzoeken van personen om toekenning van rechtsbijstand grondig onderzoekt en dergelijke rechtsbijstand, waar nodig, toekent (zie bijvoorbeeld beschikkingen van de president van het Gerecht van 26 maart 2012, AX/Raad, T-196/11 AJ, en de beschikking van 6 juni 2012, CD/Raad, T-646/11 AJ).

[OR. 8]

- 36 Gelet op de uiteengezette argumenten, rijst bij de verwijzende rechter twijfel over de vraag of artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) aldus moet worden uitgelegd dat de autoriteit die bevoegd is voor de toepassing van de in die bepaling opgenomen vrijstelling over een absolute beoordelingsvrijheid beschikt wanneer zij een beslissing neemt om die vrijstelling al dan niet te verlenen.
- 37 Ingeval die autoriteit niet over een absolute beoordelingsvrijheid beschikt, vraagt de verwijzende rechter zich af welke de criteria zijn waarop die autoriteit zich moet baseren en waardoor zij is gebonden wanneer zij een beslissing neemt over het al dan niet verlenen van de in artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) opgenomen vrijstelling. Moet artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) aldus worden uitgelegd dat de aangeduide bevoegde autoriteit, wanneer zij een beslissing neemt over het al dan niet verlenen van de gevraagde vrijstelling, onder andere rekening moet houden met de omstandigheid dat de verzoekers die het verzoek indienen, hun grondrechten (in dit geval het recht op een voorziening in rechte) willen doen gelden, maar ook moet verzekeren dat, wanneer de vrijstelling in het specifieke geval is verleend, het doel van de vastgestelde sanctie niet wordt doorkruist en de vrijstelling niet wordt misbruikt (dit is bijvoorbeeld het geval wanneer het geldbedrag dat bestemd is voor het verzekeren van een rechtsmiddel, kennelijk onevenredig zou zijn in verhouding tot het belang van de verleende juridische diensten)?

Verlening van de in artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) opgenomen vrijstelling en onrechtmatige verwerving van de tegoeden waarop die vrijstelling betrekking heeft

- 38 In zijn verweer op verzoekers' beroep en in zijn hoger beroep, heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken, ter rechtvaardiging van zijn weigering om verzoekers overeenkomstig artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) toegang te verlenen tot een passend geldbedrag dat nodig is ter dekking van de kosten in verband met juridische diensten, er ook op gewezen dat blijkens de informatie waarover het beschikt de financiële tegoeden van Vladimir Paftiev en van de andere verzoekers, die bestemd waren voor de betaling van door advocatenkantoor Lawin verleende juridische diensten, onrechtmatig waren verkregen en dat verzoekers verzoeken om toepassing van de vrijstelling van artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) om die reden waren afgewezen.
- 39 Zoals reeds is uiteengezet, wordt, enerzijds, door de vrijstelling als bedoeld in artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) te verlenen, het recht op een beroep in rechte gewaarborgd. Anderzijds zou het feit dat onrechtmatig verkregen tegoeden na het verlenen van die vrijstelling worden gebruikt voor de betaling van juridische diensten, mogelijk echter het financiële stelsel van de Europese Unie en van de Republiek Litouwen schade kunnen berokkenen en de stabiliteit ervan ongunstig kunnen beïnvloeden. Niettemin mag

ook niet uit het oog worden verloren dat de vraag naar de oorsprong van de tegoeden in wezen het voorwerp is van het basisgeding, te weten het geding dat bij het Gerecht van de Europese Unie aanhangig is gemaakt betreffende de rechtmatigheid en de gegrondheid van de aan verzoekers opgelegde sancties.

- 40 Gelet op het een en ander, is bij de verwijzende rechter twijfel gerezen over de vraag of het feit dat de voor de betaling van juridische diensten bestemde tegoeden onrechtmatig zijn verkregen, een objectieve rechtvaardiging kan vormen om de in artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 465/2006 (omissis) bedoelde vrijstelling te weigeren.

Het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 41 De Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas is de rechterlijke instantie in laatste aanleg in bestuurszaken (artikel 20 van de wet inzake wettelijke procedures in bestuurszaken). Daarom is het Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, indien een vraag over de uitlegging van de handelingen van de instellingen van de Europese Unie is gerezen die noodzakelijk is voor het wijzen van een vonnis in de zaak, gehouden het Hof van Justitie om een prejudiciële beslissing te verzoeken [artikel 267, derde alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie; artikel 40(1) van de Lietuvos Respublikos teismų įstatymas (wet inzake de rechterlijke instanties in de Republiek Litouwen); artikel 4, lid 3, van de wet inzake wettelijke procedures in bestuurszaken].
- 42 Aangezien de onderhavige zaak een antwoord vereist op de vraag betreffende de beoordelingsmarge waarover het ministerie van Buitenlandse Zaken beschikt om de in artikel 3, lid 1, sub b, van verordening nr. 765/2006 (omissis) opgenomen vrijstelling al dan niet te verlenen en op de vraag betreffende de weigering om die vrijstelling toe te passen op grond dat de voor betaling van verleende of lopende juridische diensten bestemde tegoeden onrechtmatig waren verkregen, is het antwoord op de vragen die zijn uiteengezet in het dictum van de onderhavige beslissing tot verwijzing naar het Hof van Justitie van de Europese Unie, van wezenlijk belang voor de aan de onderhavige zaak.

Derhalve (omissis) heeft de Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas de behandeling van de zaak geschorst en het Hof van Justitie van de Europese Unie verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1. Moet artikel 3, lid 1, sub b, van verordening (EG) nr. 765/2006 van de Raad van 18 mei 2006 betreffende beperkende maatregelen tegen president Loekasjenko en bepaalde functionarissen van Belarus aldus worden uitgelegd dat de autoriteit die bevoegd is voor de toepassing van de vrijstelling als bedoeld in artikel 3, lid 1, sub b, van die verordening, bij haar beslissing om die vrijstelling al dan niet te verlenen over een absolute beoordelingsvrijheid beschikt?
2. Indien de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord, door welke criteria moet die autoriteit zich laten leiden en door welke criteria is zij gebonden bij haar

beslissing om de in artikel 3, lid 1, sub b, van verordening (EG) nr. 765/2006 van de Raad van 18 mei 2006 opgenomen vrijstelling al dan niet te verlenen?

3. Moet artikel 3, lid 1, sub b, van verordening (EG) nr. 765/2006 van de Raad van 18 mei 2006 aldus worden uitgelegd dat de autoriteit die bevoegd is voor de verlening van voornoemde vrijstelling, bij de beoordeling of de gevraagde vrijstelling al dan niet moet worden verleend, onder andere rekening mag of moet houden met de omstandigheid dat de verzoekers die het verzoek indienen, hun grondrechten (in dit geval het recht op een beroep in rechte) willen doen gelden, maar ook moet verzekeren dat, indien de vrijstelling in het specifieke geval wordt verleend, de doelstelling van de vastgestelde sanctie niet wordt doorkruist en de vrijstelling niet wordt misbruikt (bijvoorbeeld indien het geldbedrag dat bestemd is voor het verzekeren van een beroep in rechte, kennelijk onevenredig zou zijn in verhouding tot de omvang van de verleende juridische diensten)?

4. Moet artikel 3, lid 1, sub b, van verordening (EG) nr. 765/2006 van de Raad van 18 mei 2006 aldus worden uitgelegd dat het feit dat de voor de betaling van juridische diensten bestemde tegoeden waarop de vrijstelling betrekking heeft, onrechtmatig zijn verkregen, een mogelijke rechtvaardiging kan opleveren om de in die bepaling opgenomen vrijstelling te weigeren?

(omissis)